

Anita MAŽIBRADIĆ

STARA PORODICA SMEKJA IZ PERASTA I NJENI POSJEDI

Ključne riječi: Perast, porodica Smekja, pomorska trgovina, kulturna djelatnost, posjedi u Perastu i van Perasta (kuće i zemljišta).

Peraštani, odvajkada zagledani u tjesnac Verige,iza kojega ih je prošlih vjekova, bliže ili dalje od njihovog grada čekala neizvjesna sudbina, ali i razlog njihovog održanja kroz vijekove, stalno i iznova privlače pažnju istraživača. Perast je i na moru i na kopnu bio izložen čestim napadima i poharama od strane berberskih i drugih gusara i pirata, a njegovi stanovnici odvođeni u ropstvo. Radi zaštite svojih kazada gradili su kašteli i čardake, i pomagali hajdukovanje.¹ Svojim brodovljem moralni su danonoćno stražariti po zalivu i štititi sebe i druge,² ginuli su u Kandijskom i Morejskom ratu na strani Mletačke protiv Turaka, i otiskivali se na more da bi od pomorstva preživjeli, a ponekad svoj život zavšavalii u plavim dubinama.³ Majke iz Perasta isprácale su i po petoricu sinova na daleke pomorske puteve i ne vidale ih po 6-7 godina. Nije čudo što su Peraštani, svaki za svoga života, ispred svoga grada u zalivu, s nadom i vjerom okivali srebrom i zlatom svoju svetinju na kamenoj hridi koju su sami svojim rukama stvorili. Ona im je u nemirnim vremenima pružala uzdanicu i spokoj. Jer, obje strane tjesnaca Verige, njihovog prozora u svijet, nisu im bile jednakonaklonjene: južna obala im jeste bila 400 godina prijateljska (mletačka) dok je sjeverna sve do kraja XVII vijeka bila dio Osmanlijskog carstva. Ne ulazeći u brojne istorijske detalje i razloge Venecije o davanju privilegija Perastu i njegovim junacima, treba istaći borbu njegovih stanovnika s gusarima, njihovu spremnost da svoje trgovačke brodo-

¹ IAK (Istorijski arhiv Kotor), SN (Sudsko-notarski spisi), knj. 110, 36/t. Jedan od hajduka nastanjen u Perastu bio je Vojin Kebelić (*Voin Chebelich caiduco habitante a Perasto*); dok. od 23. Jula 1669. Vidi i SN 116, 403/t, od 26. IV 1681.

² Peraštani su čuvali položaj Rosa i položaj Lepetana u Verigama.

³ IAK, SN 172, 65. Godine 1784. Peraštanin Tomo Kolović Jakobica (*Tomaso Colovich Jacobizza*) stradao je sa svim članovima posade prilikom potapanja broda (*chechia*), „*Le due Sorelle*” blizu obale Španije.

ve opreme u ratne svrhe Venecije, a posebno ulogu Perasta u opsadi i padu Herceg-Novoga 1687. godine. Taj događaj bio je za Perast od izuzetne važnosti: peraške porodice – Bujovići, Burovići, Bronze, Smekje i dr., u znak zahvalnosti, dobile su od Venecije velike feudalne posjede u hercegnovskom primorju. Peraštani su ih, sve do pada Herceg-Novog, držali pod svoje i 1687. godine formalno predali mletačkim vlastima. Tada se Perast napokon oslobođio klaustrofobičnog osjećaja da je stisnut sa obje svoje strane turskom teritorijom, ali je pomalo gubio stratešku važnost. Peraštani su se selili u novostečene krajeve i počeli marljivo obradivati hercegnovske zemlje, tako da je to područje, nekada siromašno, postalo tako plodno da je preostajalo vina čak i za izvoz u daleke krajeve, naročito na Krk.

Orahovac je, doduše, postao predmet mnogih zađevica između Risna i Perasta, pa su ga oba mjesta do XIX vijeka svojatala. Prema Dukali od 29. augusta 1705. godine Kostanjica je bila pod peraškom jurisdikcijom. Odlukom generalnog providura Jeronima Kornara (*Cornaro*) 9. decembra 1687. godine bilo je Peraštanim poklonjeno 2200 kanapa zemlje na hercegnovskoj teritoriji. Bilo je dosta razmirica između sela hercegnovskog područja (Jošica, Kruševica, Bijele, Baošića i Đenovića) s jedne i Peraštana s druge strane. Odluka generalnog providura Danijela Dolfinia od 11. septembra 1693. godine pokušala jer stišati te razmirice tačnjim određivanjem prava peraških kmetova na zemlju koja će pripasti njima (uz brdo) kao i Peraštanim (uz more). Peraštani su, pak, i s kotorskim plemstvom vodili borbu oko posjeda u Bijeloj, jer su im u srednjem vijeku (za vrijeme cara Stefana Dušana) ti posjedi pripali.⁴ Druga odluka Senata od 12. septembra sve kmetove peraških zemalja na hercegnovskoj teritoriji stavila je pod perašku opštinu, kao i kmetove u Orahovcu i Stolivu. Novostečeno područje za Peraštane, dakle, bila je Kostanjica, a nekadašnje mlinove u Morinju generalni providur Molin dodijelio je Ivanu Buroviću i Niku Vučićeviću iz Perasta. Senatskom odlukom od 1701. godine Peraštanin Vicko Bujović je za mnoge vojničke zasluge kao svoj feud dobio Kumbor, a kavalir (vitez) Ivan (*Zuane*) Burović, guverner hercegnovske teritorije,⁵ za svoje vojne zasluge 207 kanapa zemlje u hercegnovskoj krajini. Njegov nekadašnji posjed i danas se zove Burovina. Njemu je pripadala kuća u kojoj je kasnije biskupski konvikt sestara sv. Križa. Kuću su 1807. godine zapalili Francuzi. (Tada je nastrandala i prebogata biblioteka Vicka Zmajevića,

⁴ Pavao Butorac, Boka Kotorska u 17. i 18. stoljeću – Politički pregled, Perast 2000, str. 125.

⁵ IAK, OK X, 1: „*Giovanni Stanislao conte de Burovich Zmaevich...possidente amogliato, 1814-1816. Itendente delle Bocche e da allora primo commissario circolare, oggidi in permesso.*“ Podatak je od 25. januara 1843, uz napomenu da je Ivan Burović tada imao 62 godine i da je „*uno fra principali possidenti delle Bocche di Cattaro*“.

jedna od najbogatijih u Dalmaciji).⁶ Veza dviju porodica, Burovića i Zmajevića ostvarena je brakom: konte Stanislav Burović (umro 1775.) bio je oženjen Marijom, kćerkom Matije Zmajevića, Peraštanina i ruskog admirala; njihov sin Vicko zadržao je prezime Burović-Zmajević. Naslijedio je, sa svojom braćom, posjede kuće Burovića, a on, sam, imanje svoje babe po majci, Njeze (Agnese), udovice kavalira Matije Zmajevića.⁷

Ovdje ćemo se posebno baviti porodicom Smekja (Smecchia) iz Perasta koja je, osim dvije kuće (palate) u Perastu, i kuće u Baošićima, imala brojne komplekse zemljišta na hercegnovskoj rivijeri, u Verigama, Lepetanima, Lastvi, Stolivu...

U Bijeloj, gdje je porodica Smekja imala zemljišne posjede, bila je nekada jedna lijepa palata koju je poznati bokečki istoričar prof. Ignjatije Zloković, inače Bijeljanin, u jednom svom članku objavljenom 1935. godine, navojeo kao nekadašnje vlasništvo porodice Smekja od kojih su je četrdesetih godina XIX vijeka otkupili i obnovili tadašnji brodovlasnici i kapetani, braća Bogdan i Jovo Zloković iz Bijele, a u nasljedstvo je dobio Milivoj Zloković, sin Bogdanov, inače, zet argentinskog brodovlasnika i kapetana Nikole Mihajlovića kojemu je Milivoj bio glavni pomoćnik u organizaciji trgovačke flote. Prenosimo riječi iz članka prof. Zlokovića: „*Između mnogih naših starih palata, duž obale našeg zaliva, davno se isticala svojom arhitektonskom ljepotom palata Mila Zlokovića, koju narod i danas nazivlje „palac“.* Za dugo vremena palac je bio svojina peraške plemićke obitelji Smekia....” Milivoj Zloković i njegova supruga Anita uredili su naslijedenu palatu i ogromni perivoj sa svojom glasovitom avlijom i kolonadama, drvećem i biljkama iz svih krajeva svijeta. Tu je u dva navrata ljetovao ondašnji knez i gospodar Crne Gore, kralj Nikola sa cijelom svojom porodicom. Tu se kneginja Zorka, majka kralja Aleksandra, još kao djevojčica igrala na plaži. Pred Prvi svjetski rat, Milivoj Zloković se sa radnog mjesta u Argentini doselio u svoje rodno mjesto i u svoju palatu. Nakon Sarajevskog atentata, bračni par se odselio u Veneciju, odakle su, zatečeni početkom rata, otišli u Argentinu, gdje je Milivoj umro 1919. godine. Imanje i palata, po želji vlasnika (testamentarnom odredbom) postale su *Zadužbina Milivoja i Anite Zloković* kojom je želio osmislit privredno unapređenje svoga kraja. Godine 1933. palatu je preuzealo *Društvo penzionisanih oficira* iz Beograda i za svoje ljetovalište. Osvećenje Doma toga Društva obavljeno je 23. juna 1935. godine.⁸

⁶ P. Butorac, n.d. str. 125.

⁷ IAK, SN CLXXII, 190.

⁸ Ignjatije Zloković, Dom penzionisanih oficira i vojnih činovnika u Bijeloj, Glas Boke br. 131 od 22. juna 1935, str. 2

Veoma nas je zbungo podatak koji se tiče porodice Smekja, jer je objavljen iz pera dobrog poznavaca bokeljske prošlosti, prof Zlokovića. Naime, u isto vrijeme, 1935. godine, istom prigodom, na svečanom otvaranju Doma, sreski načelnik Petar Šerović, takođe Bijeljanin i poznavalac istorije Boke, održao je govor kojim je palatu preuređenu u Dom, identifikovao kao bivšu palatu Burović-Zmajević (a ne kao palatu Smekja) od kojih su je Zlokovići kupili. Prenosimo riječi načelnika Šerovića: „*Ovaj stari impozantni dvor sa divnim perivojem, koji je podigla nakon turske pogibije 1687. glasovita bokeljska porodica Burović-Zmajević na razvalinama kule turskog zapovjednika ovoga kraja (Bijela – selo Sv. Petka – poviše ovoga dvorca su arheološki ulomci crkvice sa natpisima starim preko 1000 godina), a koji su braća Bogdan i Jovo Zloković, otac i stric pok. Mila kupili prve polovine prošlog (19) vijeka.....Ovaj dvor koji je bio ograđen u tzv. bokeljsko-primorskom stilu, posjetio je prve polovine prošlog vijeka i saski kralj Fridrik Avgust, kojom su prilikom njegovi vlasnici konti Burovići sa impozantne terase ovog dvora sav put do glavne kapije bili zasuli dragocjenim sagovima, kakve su onda imale bogate bokeljske porodice.*”⁹

Autori koji su o istoj palati u Bijeloj pisali nešto kasnije, identifikovali su je kao palatu Zmajević-Burović¹⁰, a porodicu Smekja i ne pominju. Posebno ćemo istaći tvrdnju Pavla Butorca u koju je teško posumnjati: „*Zmajevići su imali i u Bijeloj krasan ljetnikovac s ukusnim stupovljem, gdje su kapiteli različitih oblika. Prešao je u vlasništvo Burovića, Zmajevićevih baštinika.*”¹¹ Dakle, nijedan od pomenutih autora ne navodi članak Ignja Zlokovića iz *Glasa Boke*, gdje on govori o palati u Bijeloj kao o vlasništvu Smekja, a ne Burović-Zmajević. Da li je u pitanju greška ovog autora, ili prelazak palate u Bijeloj iz vlasništva jedne porodice u posjed druge, nije poznato. Stoga smo kre-nuli tragom raspoloživih arhivskih spisa – testamenata i inventara, koji najbo-lje ilustruju ekonomsku moć starih peraških (kao i ostalih bokeljskih) porodi-ca, ne bi li otkrili bilo kakav arhivski podatak koji bi otklonio dilemu o vla-sništvu palate u Bijeloj.

Porodica Smekja iz Perasta može se pratiti kroz arhivske spise, uglav-nom, od kraja XVI vijeka. Međutim, XVII i XVIII vijek mogu se nazvati „zlatnim” za tu perašku porodicu i za grad Perast. U spisima se često pominje Vicko Petrov Smekja, rođen 1694. godine, pomorac, mletački conte od

⁹ Glas Boke, br. 132 od 29. juna 1935.

¹⁰ Petar Šerović, Jedna znamenita stara kapetanska palata u Bijeloj u Boki Kotorskoj, Godišnjak Pomorskog muzeja Kotor (GPMK), VIII/1959, str. 170-181; Mirko Vukasović, O nekadašnjoj baroknoj kapetanskoj palati Burović-Zmajević u Bijeloj, GPMK, XXXIX-XL/1991-1992, str. 153-156; Sandra Kapetanović, Tatjana Rajić, Biljana Gligorić, Palate Boke Kotorske, Novi Sad 2008, str.56.

¹¹ Pavao Butorac, Kulturna povijest grada Perasta, Perast, 1999, str. 425.

1748. godine, umro 1762. u Mlecima. Njegova žena zvala se Elena. Imali su dvojicu sinova: Petra (1724- 1767.), glasovitog pomorca i Ivana Šimuna (*Giovanni Simon*); Petar je za suprugu imao Katarinu, Šimun Kamilu (Camilla). Nasljednici sinovi starijeg brata Petra bili su Vicko Vjenceslav (1782. g. u Veneciji), Frano, u Perastu i Tripun u Veneciji. Sin drugog Vickovog sina, Ivana Šimuna, bio je Vicko Mansueto Smekja koji je pomenute godine nastanjen u Perastu.¹² Matio, Luka i Krsto (pomorac i ratnik) bili su braća Vicka Petrova, tj. stričevi Petra i Šimuna. Conte Krsto Smekja koji je mlađ nastradao od gusara, imao je svoju porodicu: ženu Margaritu rođ. *Zambella*,¹³ sinove Josipa i Matiju i tri kćeri, Luciju, Mariju i Njezicu (*Agnesina*). Vidjećemo kako je veoma bogati Vicko Petrov pomagao novcem bratovu porodici. U spisima IAK-a iz 1751. godine nalazimo kapetana Antona Smekju, odnosno pomen njegove kuće u Kotoru, u predjelu (*in contrada*) sv. *Venerande* (Ane) koja je u ruševnom stanju. U istom dokumentu pominje se i konte Ivan Smekja sa Korčule (*conte Zuanne Smeccia da Curzola*). Možda su to sinovi jednog od braće Vicka Smekje (Matije ili Luke). O tome zasad nemamo raspoloživih podataka.¹⁴

Tokom XVIII vijeka bogatstvo Peraštana, kapetana i patruna, uvećavalo se zahvaljući plovidbi i pomorskoj trgovini, pa su i Smekje, tokom XVII i XVIII vijeka, sticali kapital baveći se tim teškim i rizičnim poslom. Peraški pomorci su trgovali u albanskim lukama, Malti, Palermu, Krfu, Jakinu. Njihova tržišta su još bila Tripoli, Trapani, Manfredonija, Dragomestre, Sinigaglia, Sicilija, Livorno, Đenova, Tulon, Lisabon, Smirna, Solun, Carigrad, Atina, Kipar, Kandija, Aleksandrija, Amsterdam itd. Prevozili su raznu trgovaćku robu: žito, so, duvan, šećer, ulje, suvo grožđe, vino, usoljenu ribu, loj, pamuk.... Vicko Smekja je, na primjer, godine 1721. prevozio krvzno, a 1725. putovao je brodom „*San Luigi*” za Tulon i Lisabon.¹⁵ Godine 1734. kapetan Vicko Smekja, putovao je svojim brodom „*Leon Coronato*” iz Đenove za Ibicu (*Ibiza*), jedan od Balearskih otoka, a odatle je dovezao so za Đenovu.¹⁶ Prevozio je žito iz Ankone na zapad godine 1939. Isto tako i slijedećih godina žito za Siciliju i Lisabon, pa suvo grožđe s otoka Zanta u London, kada je 25. septembra 1741. upao u oluju 150 milja od otoka. Još jednom prilikom, 1746. godine godine, blizu španske obale, upao je u oluju koja je trajala od 24. do 27. februara. Malo vremena nakon toga propao je brod „*Leon Coronato*” za-

¹² IAK, SN CLXXI, 522.

¹³ IAK, SN CLXXIX, 20: *Margarita contessa relitta conte Cristoforo nata Zambella* 1791. godine prodala je Josipu Bašiću jednu kuću i vrtove u Luci (*un casale e orti a Luca*)

¹⁴ IAK, SN CLIII, 151; dok. od 20. I.

¹⁵ P. Butorac, Kulturna povijest.... 91.

¹⁶ P. Butorac, n.d., str.49.

hvaćen požarom, kada je poginuo Vickov brat Krsto. To se, svakako odigralo prije 14. decembra 1748. godine kada je mletački dužd Petar Grimani udjelio titulu konta Vicku Smekji i njegovim zakonitim muškim potomcima, maloljetnim sinovima njegovog brata Krsta.¹⁷ Vickov sin Petar naslijedio je očevu preduzimljivost i trgovačku spremnost. Petar je povezao trgovinu Mletačke Republike sa Baltikom (Rusijom, Danskom i Pruskom).¹⁸ Može se reći da je uz ekonomsku moć Peraštana tokom XVIII vijeka rasla i njihova uloga u trgovacačkim poslovima same Mletačke Republike.

Peraška nava „*Leon Coronato*” (Okrunjeni lav) kojom su se proslavili Vicko i Petar Smekja, imala je tri jarbola i trideset komada artiljerije, što točnovo, što manjih komada oružja. Brod je dobio ime po lavu s krunom na ključastom pramcu, a isto tako i na krmi, samo što je tu bio ispod lava i grb peraške opštine, križ koji pridržavaju dvije ruke.¹⁹

Peraštani, na putu iz Levanta za Mletke, ponekad bi svraćali u Perast, ili da obave neki kućni posao, ili da na Gospo od Škrpjela izvrše zavjet. Ivan Šimun Smekja je 1745. godine na putu iz Đenove u Mletke došao u Perast da izvrši zavjet, a kapetan Petar Smekja je, godinu dana kasnije, na putu iz Lisabona, Đenove i Livorna došao u Boku da iskrca topove.²⁰ Na otoku Gospe od Škrpjela postoji votivna pločica kojom se Tripo Smekja zahvaljuje Blaženoj Gospo za spas u oluji preživljenoj kod španske obale 1746. godine.²¹

Bogatstvo porodice Smekja nazire se u sačuvanim testamentima sa podacima o novčanom kapitalu, trgovackoj kući (tvrtki) u Veneciji, o vrijednim pokretnim stvarima. Inventari zemljišnih posjeda u Boki Kotorskoj, kuća u Perastu i Baošićima, posebno su impresivni.

Iz testamenta Vicka Petrovog Smekje od 8. avgusta 1754. godine, saznaje se da je njegov kapital, što u nekretninama (*beni stabili*), što u novcu (u vidu investicija i izdatih kredita), iznosio 100 hiljada dukata (*correnti*) - po 6 lira i 4 solda za dukat u venecijanskoj valuti. Vicko je imao dvojicu sinova, Petra i Šimuna (*Simon*) kojima je po principu prvog nasljednog reda (*primogenitura*), otac namijenio po 50 hiljada vrijednosti svog imetka, odnosno, po 25 hiljada u nekretninama i isto toliko u novcu, odnosno vrijednosnim papirima.²²

¹⁷ P. Butorac, n.d., str. 91.

¹⁸ P. Butorac, n.d., str. 91; Francesco conte Viscovich, *Storia di Perasto*, Trieste 1898, p. 277.

¹⁹ P. Butorac, n.d. str. 78.

²⁰ P. Butorac, n.d., str. 50.

²¹ F. Viscovich, *Storia...*, p. 234; tekst na pločici: „*Tipo di nave perastina „Leon Coronato”...capitan Pietro Smeccchia in burrasca superata all’Ancora a Carbonara sulla costa di Spagna, ne’ giorni 24, 25, 26 e 27 febbraio 1746.*”

²² IAK, SN CLIX, 450.

Navedeni testament Vicku Smekji pisao je dr. Jozo Paskvali Pima (*Giuseppe Pasquali Pima*), fiskalni advokat u tadašnjoj pokrajini Boki Kotorskoj, inače njegov dobar prijatelj. Smekja je svaku stranicu testamenta svojeručno potpisao i predao trojici plemića, tadašnjih riznicara relikvijara katedrale sv. Tripuna u Kotoru, s molbom da ga prime, pohrane u škrinju pod ključem i dobro čuvaju do časa njegove smrti.²³ Testamentom je, pored ostalog, Smekja odredio da se nakon vijesti o njegovoj smrti siromasima u Perastu podijeli, samo tom prilikom, 100 venecijanskih dukata (po 6,4 lire dukat).²⁴ Odredio je da njegovi sinovi i nasljednici iznosom od 24 dalmatinske lire (od po 20 solada) iz godišnjih prihoda sa zemlje zvane Riza (ili Riža, posjed u Verigama) koju je kupio od redovnica samostana sv. Josipa, isplaćuju oltaru sv. Petra stolne crkve u Perastu, nadoknade troškovi za kuću kupljenu od Marka Martinovića i održavaju kandilo (*la lampada*) u stolnoj crkvi i crkvi Blažene Gospe od Škrpjela.....²⁵ Zanimljivo je da je testator takođe odredio da se poslije njegove smrti trgovačka kuća preseli u Boku Kotorsku, a da se sve pokretne stvari, iz Venecije, Perasta i Baošića, kreditna i trgovačka dokumentacija, zatim zlato, srebro, nakit i gotov novac pažljivo popiše i da se kao kapital ulaze i oplodjuje u javnim (državnim) poslovima ili, pak u kupovinu novih nekretnina, naravno, uz uzajamni dogovor i pristanak obojice braće i njihovu punu satisfakciju.²⁶

Otc Vicko je testamentom sinovima odredio nekretnine čiji popis donosimo kao što je u originalnom spisu.

Starijem sinu Petru namijenio je slijedeće nekretnine:

Ljetnikovac u Baošićima sa svim zgradama i zemljištem kupljenim od kap. Andrije Šilopi i braće don Marka i Andrije Martinovića (*Il casino a Bosichi con tutte le fabbriche e con tutte le terre acquistate dal signor capitan Andrea Siloppi e Andrea Martini*).

Polovinu nove kuće u Perastu (*La meta della casa nuova in Perasto*).

Posjed kupljen od braće Bronza iz Herceg-Novoga, koji se nalazi u Baošićima, uz ljetnikovac i drugi posjed iznad potoka (*La possessione acquistata dalli fratelli Bronza da Castel Nuovo posta a Bossichi, contigua al casino et altra sopra il torrente*).

Posjed kupljen od kap. Ivana Zambele u Baošićima (*Altra acquistata dal quondam capitan Zuanne Zambella a Bossichi*).

²³ Isto, 448.

²⁴ Isto, 448/t.

²⁵ Isto, 482/t:,,come pure venghi empita la lampada alla Chiesa del Duomo, e similmente alla Beatissima Vergine di Scarpello quella da me fatta, e donatagli d'argento in tutte le domeniche e giorni festivi e solennidi ciascun anno;

²⁶ Isto, 483.

Posjed kupljen od žene pok. Luke Zmajevića i njegovog sina na Grabu, sa mlinom i kućom (*Altra acquistata dalla moglie del quondam Luca Smajevich e dal suo figlio a Grab, col molino e casa*).

Posjed kupljen od kap. Vida Matoševića na Grabu (*Altra acquistata dal capitan Vido Mattoscevich a Grab*).

Posjed kupljen od Vicka Matoševića na Grabu (*Altra acquistata da Vicenzo Matossevich a Grab*).

Posjed kupljen od pok. Ane Martinović Nikolić u Bijeloj (*Altra acquistata dalla quondam Anna Martini Nicolich alla Bianca*).

Posjed zvani Pijavica kupljen od pok. Kap. Tripuna Burovića (Altra detta Piazziva acquistata dal quondam capitán Triffon Burovich).

Posjed kupljen od pok. Kap. Tripuna Burovića koji se nalazi niže kuće Miljevića (*Altra acquistata dal quondam capitán Triffon Burovich sotto la casa del Miglievich*).

Posjed u Riži (Verige) kupljen od braće Julija i Petra Mazarovića (*Altra a Risa acquistata dalli signori fratelli Giulio e Pietro Mazzarovich*).

Posjed u Verigama, naslijedeno od predaka (*Altra posta alle Cattene dell'antico patrimonio di Casa*).

Svi posjedi u Strpu kupljeni do trenutka pisanja testamenta, za koje postoje ugovori upisani u porodični registar, uključujući i kuću koju je sam testator izgradio (*Tutte le possessioni di Starp acquistate sino al giorno di oggi da diversi, come appare dalli loro instrumenti registrati nel Libro di Casa, compresa la casa da me fabbricata*).

Posjed u Risa (u Verigama), Frana Kralja i Sikimića iz Herceg-Novoga kao i od sveštenika Valerija (*Altra posta a Risa e da me acquistata dalli Barbetta e Francesco Re e Sichimich da Castel Novo, nonche dal curato Valeri*).²⁷

Drugom sinu, Šimunu Smekji, otac Vicko prepisao je nekretnine koje doslovce navodimo:

Polovinu nove kuće u Perastu (*La meta della casa nuova a Perasto*).

Posjed u Baošićima kupljen od kap. Tripuna Burovića (*La possessione a Bosch acquistata dal capitán Triffon Burovich*).

Posjed koji bi ušao u njegovo vlasništvo kao prihod na ime kredita od strane Krsta Baćevića (*Le possessioni che devono entrarmi per crediti che tengo verso il signor Cristoforo Bachievich*).

Posjed kupljen od Marije Paroncin i njenog sina Antuna na lokalitetu Grab (*La possessione da me acquistata da Maria Paroncin et Antonio suo figlio, posto a Grab*).

²⁷ IAK, SN CLIX, 450-451.

Posjed kupljen od Đura Balabušića na Grabu (*Altra acquistata da Zorzi Balabusich posto a Grab*).

Posjed kuće (porodice !) Smekja koji se nalazi u Bijeloj (*Altra di casa Smeccia posta alla Bianca*).

Posjed kupljen od nasljednika pok. Petra Zambele i drugi posjedi kupljeni od Ivana Kosovića koji se nalaze u Bijeloj (*Altra comprata dalli eredi del quondam signor Pietro Zambella e le altri comprate da Zuanne Cosovich, il tutto alla Bianca*).

Posjed Opatije (Opatovo) zvano Rozgovci (*Altra di Opatia in luoco detto Rosgovzi*).

Dva posjeda u Đurićima, jedno kupljeno od kap. Andrije Šilopi, a drugo od kap. Tripuna Burovića (*Due possessioni a Giurichi acquistati, una dal capitan Andrea Siloppi, l'altra dal capitan Trifon Burovich*).

Posjed u Kostanjici, kupljen od kap. Ivana Zambele (*Altra di Costagniza comprata dal capitan Zuanne Zambella*).

Posjedi u Lipcima (*Le possessioni da me comprate a Lipci*).

Posjed u Zelenici, kap. Nikole Palikuće (*Altra di Zelenica acquistata dal capitan Nicolo Palicucia*).²⁸

Testamentarni inventar koji je Vicko Smekja svojeručno potpisao, nije, dakle, razriješio naše pitanje oko vlasništva palate u Bijeloj. Pominje se „posjed” u Bijeloj kupljen od Tripuna Burovića, ali taj podatak ništa ne dokazuje. Međutim, testament otkriva značajnu činjenicu, a to je da je 1754. godine postojala nova palata Smekja u Perastu. Jasno je još i to da je porodica Smekja u doba pisanja ovog testamenta, kako prije, tako i nakon tog čina doživljavala ekonomski procvat. Naime, od svih posjeda koje smo naveli, samo su dva imanja od naslijedene očevine (*patrimonio*), odnosno, iz nasljedstva kuće (*di casa*) Smekja, a sve ostale mnogobrojne posjede je Vicko Smekja kupio ili stekao na neki drugi pravni način (*possessione comprata, acquistata*). Jedna privatna isprava od 24. maja 1763. godine pisana u Veneciji dokazuje jednu od kupovina: Katarina, žena Ivana Dijega Marinovića, uz pristanak svoga muža, prodala je kontu Petru Smekji jedan vrt (*orto*) u Perastu koji se nalazio između ulice Red (s gornje strane), njegovog posjeda (s donje strane), javnog puta i naslijeda Zmajevića, tada u posjedu kuće konta Stanislava Burovića (sa istoka) i kuće sa dvorištem pok. Tripa Miline, kao i kuće kapetana Stjepana Bane (sa zapadne strane).²⁹ Raspoloživi kapital uložen na ime nečijeg zaduživanja uvijek se isplatio; ako nije bio vraćen, vjerovnik, odnosno Smekja plaćivao ga je ulaskom u dužnikovo imanje (*intromissione*). Tako su, primje-

²⁸ Isto, 452/t-453.

²⁹ IAK, SN CIII, 334.

ra radi, 2. februara 1791. godine, na zahtjev Tripa Smekje, opštinski procjenitelji otišli u Bijelu, radi ulaska u posjed (zemlju) kapetana Toma Cigovića, koja se graničila sa posjedom nasljednika Zmajevića, a zbog 405 zlatnih cekina koje je Cigović dugovao Tripu Smekji.³⁰ Na ovaj način je i Tripov djed Vicko došao (*acquistato*) do mnogih posjeda. Ne zna se da li je Petar Smekja zaista došao u posjed svih založenih, a posebno onih u Baošićima u vlasništvu kapetana Krsta Baćevića. Ali se zna da je Baćević 19. januara 1764. godine u kotorskoj kancelariji izjavio da će mu vratiti 407 cekina i 18 solada za četiri mjeseca; dug traje od 1744. i 1748. godine.³¹

Kada je Vicko Smekja umro 1762. godine u Veneciji,³² njegovi sinovi Petar i Šimun, kao upravitelji očeve ostavštine (budući da su konte Anton Jakanja i njegov sin konte Frano, iako prijatelji pokojnika, odbili da to budu pristupili su diobi imanja. Kao posrednika odabrali su konta Ivana Frana Bujovića, venecijanskog advokata, prijatelja i povjerenika (*amico e confidente alla stipulacione del presente concordio*), kako bi privatna isprava dobila težinu javnog dokumenta (*che sebben fatto in privata forma potra essere ridotto in publico solene instrumento*). Za proteklih osam godina, od nastanka testimenta (1754.) do smrti testatora Vicka Smekje (1762.), ostavština nije bila iste sadržine pa se te godine pristupilo procjeni dvaju njenih preostalih diobnih djelova (*stima delle restanti terre dell' eredità patrimoniale*). Prema tada ustavljenom običaju, stariji brat (*Pietro*) podijelio je nekretnine u dva dijela, trudeći se da budu jednake vrijednosti; mladi brat Šimun Smekja imao je pravo prvenstva u odabiru jednog od dva dijela u roku osam dana, kako je to predviđeno opštinskim zakonom grada Kotora.³³ Popis i procjenu dva jednakaka dijela ostavštine Vicka Smekje bilježi spis iz Venecije, novembra 1762. godine.

Navodimo posjede:

Prvi dio (*Parte prima*):

Posjed Lug kupljen od Krsta Šilopi, u sadašnjim granicama (*La possessione di Lug acquistata dal signor Cristoforo Siloppi come sta e giace*)
..... Lire 44361 –

³⁰ IAK, SN 177, 188-190/t.

³¹ IAK, SN CIII, 216/t.

³² IAK, SN CIII, 187: *Laus Dei, Adi 16. marzo 1763, Venezia – „Passato al miglior vita il nunc quondam conte Vicenzo Smeccchia con testamento celebrato in Cattaro fin dal giorno 8. agosto 1754; furono da esso nominati per suoi commissari li propri figliuoli conte Pietro e conte Giovanni Simon...”*

³³ IAK, CIII, 189: „*Stima delle restanti terre dell' eredità Patrimoniale degli signori conti Pietro e Giovanni Simon estesa dal signor conte Pietro maggiore fratello a proposta a divisione al signor conte Giovanni Simon fratello minoregiusto alla legge municipale della citta di Cattaro, tempo giorni otto;*”

Dva komadića zemlje, bivše vlasništvo Sava Burovića, u selu, u Luštici, data u kmetstvo Petru Tisoniću? (<i>Li due pezzetti di terra furono di Savo Burovich tenuti al presente in colonia da Petar Tisonich</i>)	2929:1-
Tri komadića zemlje, nekada u vlasništvu Mata Raškovića, u selu Đenoviću (<i>Li tre pezzetti di terreno furono di capitan Mattio Rascovich posti nella villa di Giennovich</i>).....	4346:1-
Dva posjeda kupljena od nasljednika Petra i Andrije, braće Zambela u Đurićima (<i>Li due possessioni acquistati dalli eredi di pietro et d' Andrea fratelli Zambella poste in Giurichi</i>)	2691:17-
Nekretnina sinova Ostoje Ilina(?) u Kostanjici (<i>Il stabile della figli di Ostoi Illin(?) posto in Costagnizza</i>)	2440-
Mlin za brašno, bivše vlasništvo Mata Raškovića, odnosno, samo žrvanj za žito (vodenički kamen), kuća, posuda za vodu i gat pri moru (<i>Il molino da farina fu del capitan Mattio Rascovich cioe solamente la masena, la casa et il recipiente dell' acqua et li molli alla marina</i>)	6747-
Nekretnina u Morinju, očevina (<i>Il stabile posto a Morigno della ragion paterna</i>).....	1427:7-
Nekretnina u selu Jošici(?) kupljena od Joza Filipova (<i>Il stabile posto nella villa di Josize(?)</i>)	1833:8-
Nekretnina Tripa Raičevića, kao hipotekarno pravo (<i>Il stabile di Triffon Raičevich ipotecato</i>).	958-
Bivši posjed kapetana Mata Raškovića u Kostanjici (<i>La possession di Costagniza fu del capitan Mattio Rascovich</i>)	5449:10-
Bivši posjed kapetana Mata Raškovića u Dragomiru zvani Zgrada (<i>La posse ssione posta a Dragomir fu del capitan Mattio Rascovich detto Sgrada</i>)	2431-
Posjed niže kuće Malovića u Bijeloj (<i>La possessione posta sotto casa Malovich alla Bianca</i>)	1455:10
Posjed kapetana Mata Raškovića na mjestu Konj u Đurićima, pod nazivom Strana (<i>La possessione del capitan Mattio Rascovich posta a Cogn, denominata Strana posta a Giurichi</i>)	6702:7-
Posjed kupljen od konta Viskovića (La possessione posta a Risa acquistata dal conte Viscovich)	2280-
Ovaj dio imanja procijenjen je na ukupno 86052 lire. ³⁴	

Drugi dio (*Parte seconda*):

Bivši posjed (?) braće Zambela (<i>La possessione di ostia? fu delli fratelli Za mbela</i>).... Lire	16046:8-
--	----------

- Posjed u Bijeloj, Kauniput(?), nekadašnje vlasništvo kapetana Zambele (*La possessione fu del capitan Zambella posta alla Bianca nel luoco detto Cauniput (?)*) 2406:10-
- Posjed kupljen od udovice Cigović, na mjestu Sjenokos u Bijeloj (*La possessione acquistata dalla vedova Cigovich posta in Sienocos alla Bianca*) 464-
.....
- Posjed u Bratinoj Njivi u Bijeloj, nekadašnje vlasništvo Burovića (*La possessione posta in Brativa Gniva fu del Burovich alla Bianca*) 1238-
- Posjed u Bijeloj zvani Grudica, nekada Burovića (*La possessione detto Grudizza fu di Savo Burovich alla Bianca*) 4296:5-
- Posjed u Bijeloj, nekad vlasništvo Vida Krušala, kupljeno od Krsta Šilopi (*La possessione posta alla Bianca del capitan Vido Crusala acquistata dal signor Cristofolo Siloppi*) 21999:5-
- Posjed pod nazivom Hajdarovina u Bijeloj, bio u vlasništvu Mata Raškovića (*La possessione alla Bianca fu del Mattio Rascovich*) 5518:3-
- Posjed u Bijeloj pod nazivom Akmadaljino, bio u vlasništvu kapetana Raškovića (*La possessione posta alla Bianca detta Akmadaglino fu del capitan Rascovich*) 2869:10-
- Drugi teren u Bijeloj zvan Akmadaljino, bivše vlasništvo kapetana Raška, na granici sa imanjem Smekje i Grubaša (*L' altro terreno fu del capitan Rasco posto alla Bianca detto Akmadaglino nel confin Smecchia e Grubas*) 2286:6-
.....
- Teren pod nazivom Trapac u Bijeloj blizu imanja Nika Simova, bio u vlasništvu kapetana Mata Raškovića (*Il terreno denominato Trapaz fu del capitan Mattio Rascovich posto alla Bianca in vicinanze di Nico Simov*) 1335:16-
- Teren kapetana Mata Raškovića u Bijeloj pod nazivom Blaca, na granici sa Zmajevićem (*Il Terreno di capitan Mattio Rascovich detto Blazza alla Bianca in confin Smaievich*) 194-
- Teren u Jošici, bivše vlasništvo kapetana Mata Raškovića (*Il terreno posto a Joiszza(!) fu del capitan Mattio Rascovich*) 1049-
- Vrt u Đurićima, sa mlinom za brašno, bivše vlasništvo kapetana Mata Raškovića (*L' orto posto a Giurichi fu del capitan Mattio Rascovich, avente il molino da farina*) 953-
- Sve četiri nekretnine u Stolivu koje su bile u vlasništvu Batalušića, Stojšića i Buska(?) sada pripadaju našoj kući (Smekja) (*Tutti li quattro stabili furono del Battalussich, Stoissich, Busco(?) posti in Stolivo delli quali al presente e in possesso la casa nostra*) 6232-
- Nekretnina blizu crkve Gospe od Riže, između granica sa Cigovićem i Štukanovićem, bivše vlasništvo Raškovića (*Il stabile fu delli signori Rasco posto*

<i>nelle vicinanze della Madonna di Risa, fra il confin Zigovich e Stucani)</i>	815-
Zemljište u Đurićima, pod nazivom Timun, zasađeno lozom (bijelo grožđe), bivše vlasništvo kapetana Mata Raškovića i graniči sa zemljom Mata Smekje i Burovića (<i>Il stabile posto a Giurichi, fu del capitano Mattio Rascovich denominato Timun, così pure quello impiantato di uva bianca nel confin di conte Mattio Smeccchia e Burovich</i>).....	9100-	
Dvije nekretnine Đura Zaratovića, stečene zalogom (hipotekom), jedna u selu Podi, a druga u selu Gornji Kuti (<i>Li due stabili intromessi a Zorzi Xaratovich, uno posto nella villa di Podi, e l'altro nella villa di Cutti Superior</i>	4900-	
Ovaj dio imanja procijenjen na ukupno 85988 lira, 1 solad i 8 para(?) ³⁵		

Na kraju popisa ističe se obaveza braće, Petra i Šimuna, da radom ili pak, zajedničkim novcem, štite posjed onog drugog. Osim toga, rečeno je da svaki na svom dijelu imanja treba da plaća poboljšice koje je kmet ostvario, što će se odmah slobodnom procjenom utvrditi.³⁶

Petar Smekja je zakletvom potvrdio da je, što se njegovih saznanja tiče, procjena zemlje pravično izvršena, što mogu sami procjenitelji potvrditi.

Iste godine, nekoliko mjeseci ranije, 4. marta, Petar Vickov Smekja je izvršio diobu kuće; u arhivskom spisu se ne ističe da li je riječ o novoj kući u Perastu ili nekoj drugoj. Tekst koji se odnosi na jednu polovinu kuće doslovno glasi: „*Prvi stan iznad volta; dvije male konobe; „tirador” (il tirradore) ispod volta; pola dvorišta niže kuće prema zapadu i toliki dio obale; sva nekretnina Rahović (Raković).*”³⁷ Petar Smekja je istakao da će strana kojoj priпадne ovaj dio morati, u toku čitave jedne godine, da se služi polovinom kuhinje, tj. onim dijelom koji gleda na ulicu i prvim stepeništem koji vodi u kuću. Prije isteka godine ta strana ima obavezu da izgradi kuhinju i stepenište, a druga strana je ne smije spriječavati, makar se i mjesec dana mučila da ulazi u svoj, drugi stan. Kada skala bude gotova treba da zidom do ulaznih vrata kuće zagradi sobicu koja inače služi kao ulaz i prolaz u gornje stanove.

³⁵ Isto, 190/t.

³⁶ Isto, str. 191.

³⁷ Isto: „*Il primo appartamento sopra il volto. Le due canove picole. Il tirradore sotto il volto. Mezzo cortil sotto la casa verso ponente e tanta riva. Tutto il stabile Rahovich.*”

Drugi dio kuće, za jednog od braće, podrazumijevao je drugi i čitav treći stan; „*tirador*” prema crkvi sv. Marka na granici sa Štukanovićem; pola dvorišta niže kuće prema istoku i pripadajući dio obale. Strana koja dobije ovaj dio pridržavaće se već rečenih uslova, kao i zabrane da proliva vodu iz kuhinje i sa balkona, i uopšte, iz dijela kuće koji gleda na more. Ovoj strani će se dozvoliti ulaz na dvorišna vrata; samo u toku jedne godine, počevši od 4. marta. Kapija (*l' ingresso del portone*) ima da bude zajednička; ova strana drugoj ne smije zabraniti da izgradi volat od prvoga stana prema dijelu Raković (*verso il stabile Rahovich*), a ne iznad skala koje vode u kuću.³⁸ P. Butorac govori o dvijema palatama kontova Smekja u Perastu ili o dva odvojena dijela jedne ogromne palate građene korčulanskim kamenom: donja je bila potpuno sagrađena 1764. godine (o trošku Petra Smekje), a gornja započeta te godine.³⁹

Iz izloženih arhivskih podataka može se vidjeti da je Vicko Smekja već 1654. godine imao posjede u Baošićima koje je kupio (ili stekao) od porodice Šilopi, Zambeli i Martinovića iz Perasta i Bronze iz Herceg-Novoga. U literaturi već postoji podatak o kući na posjedu Smekja u Baošićima koja je poznata kao kuća Raškovića. Iznijeto je još da je na tom posjedu bila i kapela koju je 1735. godine izgradio Vicko Smekja s braćom, u čast mučenika sv. Vicka i Lovra.⁴⁰ Ovdje treba dodati zanimljiv podatak o vezi Raškovića i Smekje. Naime, Njeze (Agnese) Smekja, najmlađa kćer Margarite i Krsta Smekje (brata Vickovog) bila je uodata za kapetana Toma Raškovića. Možda je, prilikom udaje, dobila u miraz pomenutu kuću.⁴¹ Može se pretpostaviti da je još jedna palata (barokna kapetanska palata) u Baošićima pripadala porodici Smekja.⁴²

Ovdje se mora istaći još jedna značajna činjenica. Sin Ivana Šimuna Smekje, conte Vicko Mansueto Smekja, nije bio zadovoljan svojim naslijedešnim imanjem, pa je od 1764. godine, sve do 1803. vodio spor sa svojim rođacima, Tripunom i Franom pok. Petra Smekje (Vickovim unucima). Spor je stigao čak do Apelacionog suda u Padovi.⁴³ Nije nam poznato kako je taj spor

³⁸ Isto, 191/t.

³⁹ Isto, 421. Opširnije o palati na str. 421 i 422.

⁴⁰ Palate Boke Kotorske, str. 57.

⁴¹ IAK, SN CLXIX, 292. Riječ je o kući na čijem ogradnom zidu je spomen-ploča sa natpisom da je u njoj 1880. godine boravio francuski pisac *Pierre Loti*.

⁴² Palate Boke Kotorske, str. 58.

⁴³ IAK, KRM (Spisi rektora i providura Mletačke Republike), fasc. IV: Spisi u sporu između članova porodice Smeća iz Perasta 1764-1804. Vodič kroz arhivsku građu, Kotor 1977, str. 23.

riješen, osim što je poznata činjenica da je Vicko Mansueto Smekja kupio kuću u Perastu 3. juna 1780. godine.⁴⁴

Kada se u Boki pojavilo prezime Smekja? Najstariji podaci o tom prezimenu u spisima Istorijskog arhiva Kotora su iz 1326. godine. To su notarski spisi - priznanja povjerilaca o vraćenom dugu: „*Ja, Bogdaša, sin Stanice (ili Staniše?) neopozivo priznajem da mi je Marta (Marija) koja je nekada bila kod Lukara i Staniše de Smekja u potpunosti isplatila sve što mi je dugovala, sve ono što sam s njom putem isprave i bez isprave ugovorio; sve iz prošlih vremena do današnjeg dana. Stoga, da bi ona bila potpuno bez brige i sigurna, dajem da se za nju napiše ovaj javni dokument (priznanica).*⁴⁵

Istu osobu, Stanicu de Smekja nalazimo i u dokumentu iz 1335. godine, kada njena kći Deva, poput Bogdaše, izdaje priznanicu Teodoru Eutiku da joj je u potpunosti izmirio dugove.⁴⁶

U sudska-notarskim spisima kotorskog Arhiva, nastalim tokom XV i u prvoj polovini XVI vijeka, nema puno podataka o Peraštanim. Godine 1436. pominje se Ratko Penčić (*Penzich*) iz Perasta, kao pomorski trgovac.⁴⁷ Pretpostavljamo da je isti Penčić (Radoslav) imao 1440. godine zemlju u Kavču, jer je uložio protest kada je Ivan Lovrov Buća prodao svoje vinograde i svu zemlju u istom selu Nikoli Paltašiću.⁴⁸ Miho Penčić (*Michele Pencich*), takođe iz Perasta, upravljao je jednim kotorskim brodom, što pominje dokument od 6. XI 1440. godine.⁴⁹ Peraško prezime Šilopović ili Šilopi nalazimo oko 1440. godine.⁵⁰ Nikola, sin Milića Lepetana iz Perasta, pominje se 1508. godine.⁵¹

Porodicu Smekja, kao što je već rečeno, nalazimo tek krajem XVI vijeka. Tripun pok. Petra zvani Smekja (*Triffon quondam Piero detto Smechia*) iz Perasta imao je svoj brod i bavio se pomorstvom, pa se 1591. godine našao

⁴⁴ IAK, SN CLXVII, 340/t.

⁴⁵ Antun Mayer, Kotorski spomenici, I knjiga kotorskih notara od god. 1326-1335, Zagreb 1951, dok. br. 244 od 19. XII; Ivo Stjepčević, Arhivska istraživanja Boke Kotorske, Perast 2003, str. 337: u bilješkama se navodi isti dokument (na latinskom) i sa imenom *Lucati* a ne *Lucari* kao kod Majera; kod Stjepčevića stoji ime *Maria*, a ne *Marta*.

⁴⁶ A. Mayer, dok. br. 1189, od 27. II., „*Ego, Deua, filia Stance de Smechia, confiteor mihi integre fore satisfactum a Theodoro Eutitii de omnibus, que habui facere cum eo et omnibus antecessoribus suis totius temporibus preterii usque ad diem hodiernum.....*“ Teodora Eutika nalazimo u 111 poglavljju Statuta grada Kotora, gdje se pominje i njegova kuća u Tivtu kao granica do koje je jedna seoska straža dužna da stražari....

⁴⁷ IAK, SN VI, 27; podatak iz regesta Rista Kovijanića dok. od 6. X 1436.

⁴⁸ IAK, SN VII, 103; podatak iz regesta Rista Kovijanića; dok. od 22. X 1440.

⁴⁹ IAK, SN XXIII, 256; podatak iz regesta Gracije Brajkovića.

⁵⁰ IAK, SN VII, 29.

⁵¹ IAK, SN XXV, 639; dok. od 12. III.

u jednom sporu sa Nikolom Jakonjom, Ivanom Bolicom (kotorskim plemićima) i Antonom Mitrasom zlatarom (kasnije nalazimo prezime Dimitras), povodom isplate dijela dobiti za žito koje je Smekja ukrcao na svoj brod u Albaniji i prodao „posljednjih mjeseci”, a na ime zajedničkog ugovora „na trećinu”, tzv. tercijarije (*terzaria*). Pošto je spor predat na rješavanje dvojici arbitara iz Perasta oni su „pravno i činjenično”, bez prava na žalbu, po mletačkom običaju, presudili da Tripo Petrov Smekja isplati Jakonji, Bolici i Mitrasu njihov dio zarade na ulog u trgovinu žita iz Albanije.⁵² Krajem XVI vijeka isti Tripun pok. Petra Smekje iz Perasta često se u notarskim spisima pojavljuje kao patrun i kao kapetan broda (grip) kojim učestvuje, na osnovu primljenog kapitala, u kupovini vina u Apuliji (Pulja), kupovini žita u Albaniji, prodaji te robe u Veneciji i drugim lukama, tako da pri povratku isplaćuje dobit ulagačima novca, odnosno, svojim povjeriocima. Godine 1591, na primjer, na ime *terzarie*, primio je od Nikole Jakonje 16 talira za kupovinu vina. Po ugovoru trebalo je da dio dobiti od prodaje isplati Jakonji koji podnosi rizik ovog trgovačkog putovanja u slučaju nevremena, požara i gusarskog napada na brod (*rischio di mar; foco e corsaro*).⁵³ Sklapao je, inače, ugovore sa Franom Drago (i sa dugim kotorskim plemićima) koji je jednom uložio 80 cekina za kupovinu žita u Albaniji i prodaju istog u Veneciji. Tom prilikom, rizik trgovačkog poduhvata snosio je kotorski plemić Beneto Paskvali, jamčeći za Tripuna, ali, samo za slučaj prevare (*truffa*).⁵⁴ *Terzaria* ili dobit na ulog u pomorsku trgovinu, dakle, bio je način ekonomskog jačanja ne samo porodice Smekja, već i ostalih Peraštana okrenutih moru i trgovini.

Osim privatnih trgovačkih poduhvata, rečeni Tripun Smekja, čijeg sina Nikolu nalazimo u spisu iz 1594. godine,⁵⁵ bavio se i državnim trgovačkim poslovima. Godine 1595, 4. januara, obavezao se da će kotorskoj opštini, odnosno njenoj *gabeli*, svojim brodom „*Santa Madonna de Scarpello*” donijeti teret soli, uz nagradu od 58 dukata za svaki miljar tog tereta.⁵⁶

Pa ipak, nisu poslovi za Smekju uvijek išli kako treba. Godinu dana ranije, Tripun Smekja bio je utamničen zbog 700 srebrnih talira koje je dugovao Benetu Paskvaliju iz Kotora. Da bi se oslobođio tamnice, predao je Paskvaliju brod i svu brodsku opremu.⁵⁷

⁵² IAK, SN LXVI, 176a.

⁵³ IAK, SN LXVI, 229; dok. od 21. VI.

⁵⁴ IAK, SN LXVII, 290; dok. od 2. XII 1593. Vidi: Miloš Milošević, Nosioci pomorske privrede Perasta u prvoj polovini XVIII vijeka, GPMK VII/1958, str. 83-134.

⁵⁵ IAK, SN LXVIII, 61; dok. od 18. X.

⁵⁶ IAK, SN LXVIII, 174.

⁵⁷ IAK, SN LXVIII, 356.

Dok je rečeni Tripun Smekja s kraja XVI vijeka bio nepismen, njegov potomak, takođe Tripun koji je živio od 1775. do 1812. godine, pominje se među kartografe Boke Kotorske (opat Anton Zambela i Anton Grubaš, kartograf i geograf). Karta Boke Kotorske, pod imenom Tripuna Smekje, prikazuje Crnu Goru i dio Albanije i nosi naslov: „*Nuova carta topografica delle Bocche di Cattaro, Monte Negro e parte dell’Albania, delineata dal sig.C.T.S.*” Štampana je u Veneciji 1785. godine.⁵⁸

Nije, dakle, čudno da su Smekje, s obzirom na svoju preduzimljivost i pomorsku aktivnost, već u XVIII vijeku imali vrijedne nekretnine po Boki, kupljene ili stečene. Već 1732. godine Vicko Smekja kupio je od Burovića dio obale u Perastu,⁵⁹ a 1733. godine Vicko i njegov brat Luka kupili su od Katarine, udovice pok. Luke Zmajevića i njenog sina Bernarda, zemljište na obali u Baošićima, zvano Grab.⁶⁰ Vicko Smekja je tokom u XVIII vijeka bio toliko finansijski moćan da je svoje poslovanje i svoja raznovrsna novčana ulaganja obavljao preko svoje trgovačke kuće u Veneciji, centru tadašnje trgovine na Jadranu.

Vicko Smekja pomagao je i članove šire porodice, pa je tako Margari- ti Smekja, rođenoj Zambela, ženi svog pok. brata Krsta, testamentom ostavio 100 dukata.⁶¹ Njenim kćerima, Luciji i Mariji, namijenio je, kada se budu udavale, po jednu zlatnu ogrlicu; najmlađoj Njezici (*Agnesina*) isto tako jednu zlatnu ogrlicu kada se bude udala, ako on ne bude u životu.⁶² U doba pisanja testamenta izdržavao je na studijama u Padovi (*nel Collegio Garganego*) svog bratanca Joza (*mio nipote ex fratre*). Budući da je „žarko želio njegov probitak i dobrobit“ (...*come sono desideroso grandemente del suo profitto, e del suo bene...*), odredio je da njegovi sinovi Petar i Šimun nastave da ga izdržavaju, dok je majka (Margarita) dužna da sinu studentu obezbijedi samo odjeću.⁶³

Svojoj supruzi kontesi Eleni (*mia diletissima consorte*) zavješta sve dragocjenosti koje je on pribavio za njeno ukrašavanje (*li capi tutti di gioie da me provveduti in ornamento muliebre*). Odredio je da može biti vlasnica tog nakita, ali da ga, prije svoje smrti, preda (*a benefizio e vantaggio*) jednom od sinova i to onom sinu koji će umjeti s njom lijepo postupati, njegovati je i poštovati. Tradicija je zahtijevala da nakit uvijek ostaje u porodici, pa je u skladu sa tim testator naredio da ga sin koji bude nakitom obdaren, ni pod ka-

⁵⁸ Marija Mihaliček, Zambelina karta Boke Kotorske, GPMK LIV/2006, str. 194.

⁵⁹ IAK, SN CXLIII, 185; dok. od 18. V.

⁶⁰ IAK, SN CXLIII, 254; dok. od 14. IX.

⁶¹ IAK, SN CLIX, 448.

⁶² IAK, SN CLIX, 485/t.

⁶³ IAK, Isto.

kvim izgovorom ne smije otuditi iz kuće, već ga preko direktnih muških potomaka u kući mora zauvijek sačuvati, kao trajni dokaz i sjećanje na zaslužnu suprugu i majku.⁶⁴

Mislio je Vicko Smekja i o napretku svoga Perasta. Bio je odredio, isto 1754. godine, da njegovi sinovi (Petar i Šimun) daju 100 zlatnih venecijanskih cekina za izradu orgulja za crkvu Blažene Gospe od Škrpjela, ako se u crkvi tako bude odlučilo, a on tada ne bude u životu. Želio je da osim dobiti od njegove investicije Velikoj Bratovštini sv. Roka i uloga u depozit (skladište) soli, i druge dobiti do iznosa od sto hiljada dukata, budu upotrebljene, ako ne za njegovog života, a ono poslije njegove smrti, za razvoj bratovština, zatvorenih ustanova, i javnih skloništa. Odredio je takođe, da deset hiljada dukata od istih investicija bude upotrebljeno za izgradnju jedne crkve blizu njegove kuće u Perastu, po uzoru na već postojeću, i da je treba opet posvetiti Dušama Čistilišta. U njoj će tri oltara, kada budu izrađena, biti posvećena Presvetoj Gospoj od sedam žalosti za duše pokojnih, a druga dva oltara sv. Vicku Fererskom i sv. Franu Paulskom. U toj crkvi – odredio je Vicko Smekja – treba izraditi šest grobnica, gdje će, u jednoj od njih, biti sahranjeni svećenici koji će u njoj služiti. U tri druge sahraniće se njegovi nasljednici i njihovi potomci; preostale dvije grobnice su za bratime i sestre Bratovštine pobožnosti Duši Čistilišta, koja će biti upisana u tu crkvu.⁶⁵ Odredio je da bude, kao i ostale, snabdjevena crkvenim utvarima, svećeničkim odorama, sa do-

⁶⁴ IAK, SN CLIX, 483: „...a condizione pero che quel tale delli due figli che restasse beneficiato dalla madre delle sudette gioie, non possa sotto alcun immaginabile pretesto distrarli, ma esser debbano conservate in casa et andar debbano di maschio in maschio della propria linea perpetuis temporis....che anche con questo testimonio di amore resti eterna la memoria in casa di una moglie così benemerita e di una madre che si e saputa distinguere nel rispetto verso il proprio marito e nel amore verso le proprie creature.”

⁶⁵ IAK, SN CLIX, 449-449/t: „Dichiaro poi attrovarmi aver io presente investito alla Veneranda Scola Grande di San Rocco ducati trenta un mille correnti et in Zecca nel Deposito sal ducati tremille effettivi, intendo, pero, ordino e voglio che oltre le due sopradette partite siano investite, della ragione di mia facolta, in Scole, Arti, Luochi Pi(i) e Publici Cauti Luochi, altri capitali sino alla summa di ducati centomilla correnti, se non l'avessi fatto io in vita, e cio per l'effetto delle mie disposizioni seguenti. Ordino pertanto et espressamente voglio, che l'annuo pro derivante da ducati diecimille dal corpo delli come sopra investiti, siano impiegati per l'erezione d'una chiesa vicina alla mia casa di Perasto, giusta il modello che già ritrovasi; il titolar della quale sarà sempre della divozione all'Anima del Purgatorio, dovendo li tre Altari, ch'in quella saranno eretti, restar dedicati e insigniti, in quanto il maggiore alla Vergine Santissima Addolorata con l'Anime de' Defonti e gli altri due, uno a San Vicenzo Ferrerio e l'altro a San Francesco di Paolo; come pure dovranno in quella restar costruite sei arche, una delle quali dovrà servire per dar sepoltura a que' Religiosi, saranno alle Offiziature di quella, come qui appresso terminera. Altri tre per li miei eredi con loro posteri, e l'altre due finalmente per li fratelli e sorelle, saranno ascritti alla Confraternita della Divozione verso l'Anima del Purgatorio che voglio in essa chiesa resti intradotta. E cio, se non l'avessi fabbricata io in vita, come lo spero, oppure nel suo compimento, se non fosse terminata come altresi per renderla

voljno srebrnog pribora i svim predmetima koji su potrebni za obavljanje službe Božije za njegovog života, a onda poslije smrti, prilikom mise za njegovu dušu, i oca (Petra) 10. jula, za pok. brata Matiju 21. decembra, za pok. brata don Luku 23. septembra, za pok. brata Krsta 14. januara, za njegovu ženu „kad je Gospod Bog bude pozvao k sebi”⁶⁶ Zatim, obavezuje svećenike koji budu u službi u toj crkvi, ili bar jednog od njih, da o svečanim danima Sv. Vicka Fererskog i Sv. Lovra Mučenika kojima je posvećena njegova kapela u Baošićima, tamo pođu barkom o trošku njegovih sinova i održe misu i da ih zadrže na ručku.⁶⁷

Svojim testamentom osigurao je i kanonike koji će služiti u crkvi. Od pomenutih prihoda, u iznosu od deset hiljada zlatnih mletačkih cekina, odredio je za svakog od njih po 24 cekina, koje će im se isplaćivati svakih šest mjeseci. Od novca koji pretekne dotiraće se crkva za sve njene svakodnevne troškove: za hostije, vino, vosak, svijećnjake (lampade) i sve ostalo što bude potrebno za obavljanje službe Božije. Izbor kanonika za tu crkvu obavljaće se uvijek u njegovoj (Vickovoj) i kući njegovih nasljednika u koju će oni po zapovjeti doći. Odredio je da se kanonici biraju iz redova domaćih svećenika (in sacerdoti nazionali di Perasto), a ako neko iz njegove porodice želi da se zaredi, njega treba predvidjeti (za tu crkvu) i dati mu prednost za obavljanje službe u toj crkvi.⁶⁸

Butorac je istakao da je Vicko Smekja „bio i veliki patriot”. Vicko Smekja je, kao i Anton Grubaš, dovezao materijal iz Venecije za „veličanstvenu nadžupsku crkvu” koja se 1738. godine počela graditi u Perastu, ali nije bila završena. Vicko je u Perast doveo arhitektu Đuzepe Beatiju (Giuseppe Beati) koji je napravio nacrt za tu crkvu, po ugovoru koji je s njim sklopio.⁶⁹ Po red porodice Zmajević, Smekje su najviše doprinijeli uređivanju crkve Gospe od Škrpjela i samog ambijenta. Jula 1720. Godine u Mlecima je završen divan mramorni oltar u baroku za tu crkvu, zahvaljujući brizi opštine. Dva manja, isto barokna žrtvenika u raznobojnom mramoru pominju se godine 1765, a podigli su ih nasljednici Vicka Smekje (posvećeni Bezgrešnom Začeću i sv.

ben provveduta d' arredi sacri, paramenti, argentaria sufficente, utensili e di tutto occorrente per attrovarsi atta all' officiatura. “

⁶⁶ IAK, SN CLIX, 449/t.

⁶⁷ IAK, SN CLIX, 450: „*Ingiongo obbligo a que' Religiosi saranno pro tempore all' officiatura predetta, di dover almeno uno dellí stessi, nellí giorni delle Festività delle Santi, Vincenzo Ferrerio e Lorenzo Martire, al di cui onore e dedicata la mia Capella a Bosichi, ivi portarsi a celebrare la santa Messa con il solo aggravio a miei figlioli et eredi di pagarle la barca e trattenerli a pranzo seco loro.*”

⁶⁸ IAK, SN CLIX, 450.

⁶⁹ P. Butorac, *Kulturna povijest...* str. 91. Vidi: Miloš Milošević, *Pomorski trgovci, ratnici i mecene, Beograd-Podgorica, 2003*, str., 415.

Roku)⁷⁰ Sam Vicko je polovinom XVIII vijeka podigao prostranu terasu koja je okružena balustradom i grbom Smekjin, zapravo kazade Čizmai. Grana u ruci sa zvijezdom je porodični dodatak Smekjin.⁷¹ Treba istaći da je Vicko Smekja svetištu Gospe od Škrpjela poklonio srebrni križ za relikviju sv. Križa sa podnožjem od agata (kamena). Uz veliku količinu dragocjenog i umjetničkog prstena i drugog nakita poklonio je rijetka odlikovanja raznih država.⁷²

Vickov sin Petar 1761. godine bio je spreman da plati troškove parnice u vezi očuvanja posjeda stolivskog brda u iznosu od 40 zlatnih cekina, u slučaju da ih opština Perast ne uplati u određenom roku.⁷³ Iste godine je Petar, na čelu opštine, ukinuo odredbu ceremonijala iz 1743. godine, po kojoj su samo sveštenici mogli biti birani za kapelane Gospe od Škrpjela, čime je usvojeno pravo i pripadnika *universe* (puka) da to postanu.⁷⁴

Drugi sin Vickov, Šimun Smekja 1760. godine postao je član bratovštine Presvetog Sakramenta, a Mato Smekja, Vickov bratanac pridružio se bratovštini 1762. godine.

Vjenceslav konte Smekja 1786. godine preveo je, bolje reći, pokušao prevesti Gundulićevo djelo „Osman” na italijanski jezik u prozi. Priređivaču tog izdanja Đ. Kerbleru nije bilo poznato da je prevodilac, ustvari, poznati putstolov Smekja, mletački konzul u Trstu, koji je inače kao i neki drugi bokeljski pustolovi toga doba (Budvani Zanović, Medini) pokušao da se nametne tamošnjoj intelektualnoj eliti.⁷⁵ Na peraške spisatelje veoma je uticala francuska i italijanska književnost, pa je tako Tripo Smekja (1755-1814.) napisao i pripremio za štampu tragediju „Skederbeg” u pet činova na dobrom italijanskom jeziku.⁷⁶ Pisao je bugarštice, prikupljaо pjesme u desetercu i stvarao zbirke. Inače je završio pravne nauke u Padovi i posvetio se nauci. Skupio je mnogo građe za daomaću istoriju. Ostavio je pisani podatak da je Matija Zmajević u Rusiji izradio pomorski i trgovački zakonik koji je carica Katarina prepravila i proširila.⁷⁷ Sastavio je svoju istoriju „*Santo della Storia delle Bocche*” koju je poslao na pregled markizu Paulučiju u Veneciju. Njegovi me-

⁷⁰ P. Butorac, *Kulturna povijest...* str.149-150.

⁷¹ Isto, 411.

⁷² Isto, 435.

⁷³ Isto, 166.

⁷⁴ Isto, 170.

⁷⁵ P. Butorac, n.d., 345. Smatramo, na osnovu arhivskog podatka, da je Vjenceslav sin Petra Smekje; siguran je podatak da se g. 1782.nalazio u Veneciji.

⁷⁶ Isto, 349. Ovdje se pominje Tripo Smekja stariji (1755-1814.) koji je sin Petrov (unuk Vickov), dok M. Mihalić u već navedenom članku pominje Tripa Smekju mladeg (1775-1812.), za kojega mislimo da je unuk Petrov ili Šimunov.

⁷⁷ Isto, 387.

moari o predaji Boke Austriji „*Sulla dedizione delle Bocche di Cattaro a S.M.I.R.A.*” čiji se original nalazio kod Stanislava Smekje u Trstu, doštampao je Frano Visković u svojoj „*Storia di Perasto*”.⁷⁸ Radio je na prirodoslovnom riječniku, ali ga nije objavio. Njegovi naslijednici su tu građu poklonili Jugoslavenskoj akademiji. I Frano Smekja je čuvao knjige, pa se kod njega nalazio jedan primjerak rukopisa (bosančica) Andrije Zmajevića: „*Darxava sveta slavna i kreposna Carkovnog Lietopisa trudom Andrie Zmaievichia Perasctanina*”.⁷⁹

O djelatnostima članova porodice Smekja na pomorsko-trgovačkom, političkom, društvenom, arhitektonskom, umjetničkom, vjerskom, humanističkom planumoglo bi se veoma mnogo govoriti. Odabrali smo, ovom prilikom, neke detalje koji samo ilustruju sposobnost i moć te peraške porodice kroz vjekove. Njihovi posjedi nisu bili samo u Lepetanima, već su postojali i u Opatovu, Lastvi i Tivtu.

Pomorska aktivnost porodice Smekja nije doprinijela samo njenom bogaćenju, već i njenom društvenom statusu, društvenim vezama, načinu života i ugledu. Ne zaboravimo da su već u XVIII vijeku naseljeni u Veneciji i da je taj grad s vremenom postajao za njih prirodno okruženje. Zanimljivi su za nas detalji iz njihovog porodičnog i društvenog života. Detalji o ženidbi, bračnom ugovoru, iznosu miraza, zahtjevima djevojčinih roditelja, njenom načinu života itd. Naime, 6. juna 1782. godine u Veneciji, konte Tripun pok. konta Petra Smekje, uz pristanak i učešće (*col assenso e pieno concorso*) svog brata Frana i uz posredovanje (*mediazione*) dvojice tamošnjih plemića (*Giovanni Ascanio Molin i Girolamo Arnosti*), zaključuje predbračni ugovor, kojim braća, konti *Vicenzo Camillo i Pietro*, sinovi pok. konta *Giulia Marie Vicenza Scroffa* iz Venecije daju obećanje da će njihova sestra *Andrianna Scroffa* uzeti za zakonitog muža konta Tripuna Smekju, kao što je i Tripun, sa svoje strane, obećao da će prihvatići za zaručnicu svoju buduću suprugu plemkinju Andrijanu Skrofu, u skladu sa obredom katoličke Crkve i Svetog Tridentskog Sabora uz dalje ugovorene uslove.⁸⁰ Braća Skrofa su se ugovorom obavezali da svojoj sestri Andrijani u miraz daju 12 hiljada dukata (po 6 lira i 4 solda za dukat). Poklonili su „u znak ljubavi (per affetto) prema sestri plemkinji“ 1000 dukata u gotovom novcu, za njeno rublje i druge ženske potrebe.

⁷⁸ Isto, 395.

⁷⁹ Isto, 375.

⁸⁰ IAK, SN CLXXI, 170/t: „...promettono che l' onesta e pudica Donzella la Nobile Donna Contessa Andrianna Scroffa, di loro sorella, prendera ed accettera per suo leggitimo sposo e consorte il Nobil Signor Conte Triffon Smeccchia fu del Signor Pietro; e parimente il detto conte Triffon Smeccchia, col assenso e pieno concorso del Nobil Signor conte Vicenzo Smeccchia di lui fratello, promette di accettare e ricevere per sua leggitima sposa e consorte la sunominata Nobil Donna Contessa Andrianna Scroffa, conforme al ritto di Santa Madre Chiesa Cattolica Romana ed il Sacro Consilio di Trento; e cio con li patti e condizioni seguenti:”

štine. Braća Skrofa su ugovorom obećali da će braći Smekja, prije zaruka, dati 4000 dukata u gotovom, a zatim još u dva navrata po 1000 dukata godišnje. Ostalih 6000 dukata će kuća Skrofa isplaćivati u ratama od samo 500 dukata godišnje. Zatražili su da njihovoj sestri, u skladu sa njenim plemićkim statusom, u svako doba kada boravi u kući u Veneciji, bude na raspolaganju gondola na dva vesla, dvojica slugu i dva momka (poslužnika) kako bi joj i boračak na selu (ljetovanju) bio ugodniji. Tamo bi stalno bili držani konji i kočija, kojom bi njihova sestra, ako bi se tamo zatekla, mogla da dode u Veneciju na pozorišnu predstavu. Isto tako da preostalo vrijeme provodi kod svoje kuće u društvu i razgovoru ili, pak, u nekom kazinu sa sebi ravnima. Od kuće Smekja svakog mjeseca treba da dobije 36 dukata za garderobu i druga zadovoljstva, kako bi se svuda, kao rođena plemkinja, svojim ugledom ponosila.⁸¹

Pri sticanju posjeda, tokom XVII i XVIII vijeka porodica Smekja, (prije svih Vicko Petrov i sinovi) sticala je svoja odličja, time i ugled što joj je, vjerovatno, pružalo veliko zadovoljstvo u trajanju skoro tri vijeka. Međutim, teško je imanje bilo sačuvati u uslovima iseljavanja iz Boke Kotorske (u Veneciju), kao i izumiranja onog dijela porodice koji je ostao u Perastu. Prekrasna palata Smekja se, kao i barokna palata Bujović, nameće pogledu iz Zaliva, građena s ljubavlju za sinove i potomke, promijenila je vlasnike 18. januara 1923. godine. „*Preda mnom, dr Ardojem Jovovićem, notarom u Kotoru, pristupiše meni lično poznata gospoda...*“ Naime, pomenute godine, 1923. posredstvom advokata Stefana Đurovića kao punomoćnika, Frano- Emil Smekja pok. Tripa i Atilio Smekja pok. Tripa, tada nastanjeni u Zagrebu, sa kupcima iz Perasta sklopili su ugovor o prodaji svojih djelova kuće, pristaništa i neke ruševine za cijenu od 13 hiljada kruna. Kupci su bili: Anton Ivov Bogišić, trgovac iz Perasta; dr Dušan Guzina pok. Lesa, liječnik u Perastu; Kosto Balaban pok. Marka, trgovac i posjednik u Perastu; Grgur- Mato Bogišić Ivov, trgovac u Perastu; Jerolim Brajković Ivov, zidar u Perastu; Augustin Dobroević pok. Antona, posjednik u Perastu; Lazar Protić pok. Milutina, viši porezni upravitelj u Perastu; Miho Brajković pok. Dura, posjednik u Perastu; Anton Matković pok. Krila, pisar finansijske uprave, sada u Starom Bečeju; Božo Bogišić Ivov, pomorski kapetan u Perastu; Mato Cvitanović pok. Antona, trgovac u Perastu; Mato Tante pok. Antona, trgovac u Perastu; dr Filip Lazarević Savov, liječnik u Kotoru; Andro Fischtziura pok. Mata, trgovac u Perastu; Ljubomir Protić pok. Milutina, rezervni pješadijski potpukovnik u Perastu; Andro Marković Antonov, sudski kancelist u Perastu; Slavo Krivokapić pok. Lesa, trgovac u Perastu; Julian Marković Antonov, drvodjelac u Perastu.⁸²

⁸¹ IAK, SN CLXXI, 170-171.

⁸² IAK, SN CCLXXIII, 2197.

Na kraju bismo se vratili palati u Bijeloj o kojoj smo, na početku ovo- ga članka imali dvojake podatke. Osim već navedenih autora, po kojima je pa- lata u Bijeloj pripadala porodici Burović-Zmajević a ne Smekjama, treba na- vesti P. Butorca kao relevantnog istraživača koji je za istu palatu napisao da je to palac Burović- Zmajević.⁸³ Svaku sumnju da je palata u Bijeloj pripada- la porodici Smekja raspršila je katastarska karta iz 1838. godine koju smo lju- baznošću mr arh. Zorice Čubrović dobili na uvid. Na karti, pored ucrtane zgra- de sa zelenom površinom, na samoj morskoj obali, može se vidjeti lokalitet pod nazivom *Burović*.

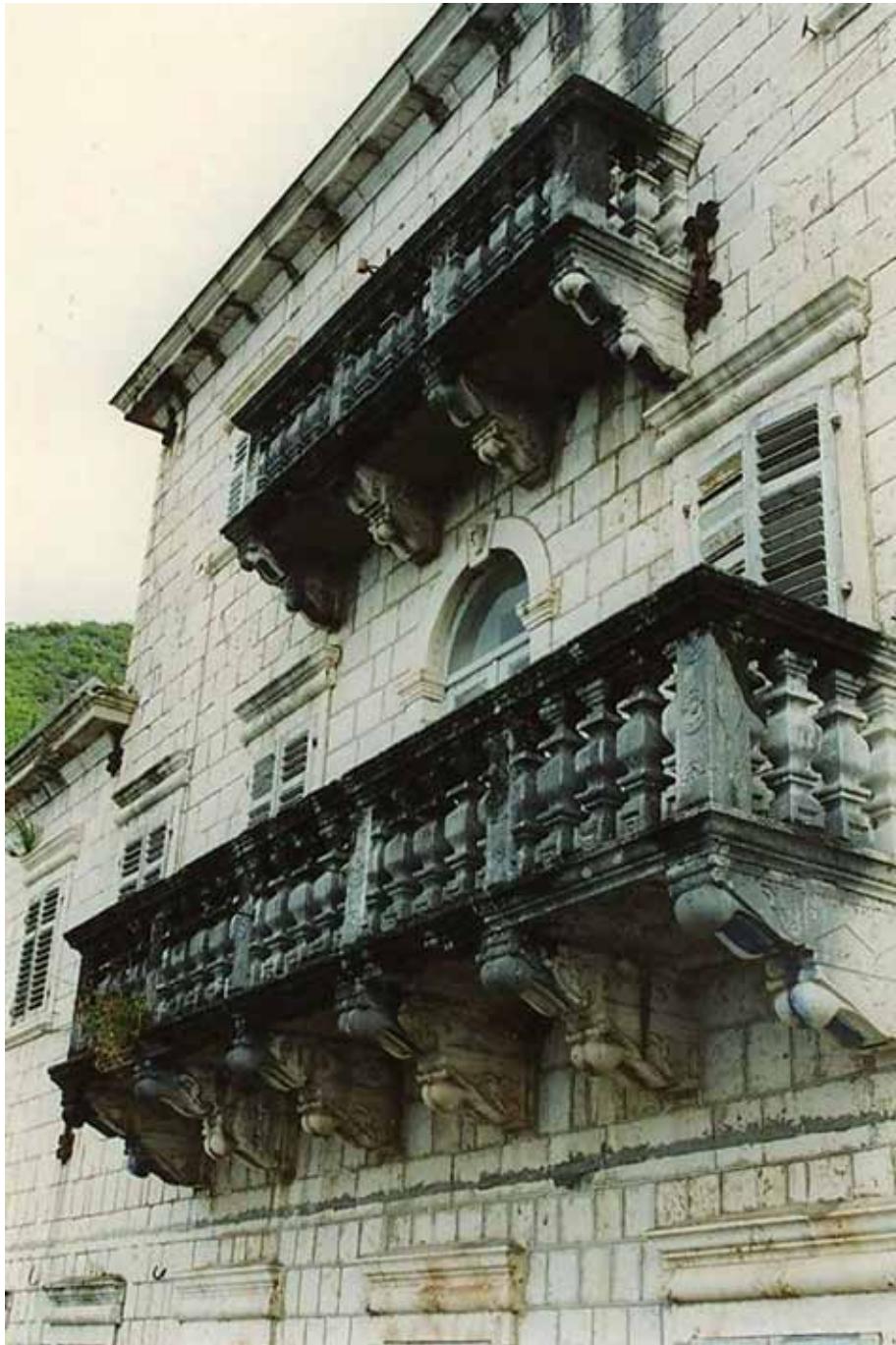
U današnje vrijeme, kada više nema posjeda Smekja, te moćne peraš- ke porodice, zar nije dovoljan pogled na sačuvanu i impozantnu palatu u Pe- rastu da bi se njihova prošlost vrijednovala na savremeni način i u neke mo- derne svrhe?! Mi smo ovim člankom željeli samo podsjetiti...i, podstaći na razmišljanje... Uostalom, porodica Smekja imala je svoju kuću u Perastu već 1610. godine. Kotorski plemić Luka Tripunov Buća 7. decembra te godine u njoj je sastavljaо svoju oporuku.⁸⁴

⁸³ P. Butorac, Kulturna povijest...str. 299., „I Zmajevići su imali na svom imanju u Bi- jeloj lijep ljepnikovac kraj mora, pokraj crkvice sv. Petra, kasnije posjed Burovića, pa Zlokovića.“

⁸⁴ IAK, SN LXXVI, 590.

Palata Smekja u Perastu

Detalj glavne fasade palate Smekja

Natpis na novom krilu palate Smekja

Posjed porodice Burović na katastarskom planu Bijele iz 1837.

Anita Mažibradić

OLD FAMILY SMEKJA OF PERAST AND THEIR ESTATE

Summary

In the Court-Notarial files kept in the historical Archives of Kotor, the surname Smekja (Smecchia) appears as early as in the 14th century. In the late 16th century Tripo, son of the deceased Petar called Smecchia, had his own vessel and was engaged in maritime trade, like many inhabitants of Perast, shipmasters and owners. On the very border of the territories under Ottoman Empire, they started sailing early, either keeping watch with their vessels around the Bay for the purpose of protection from the Turkish and pirate ships, or taking part with their vessels in Candian or Morean War on Venetian side, or by the system of „terziaria” traded in Mediterranean and other ports in order to support their families. The role of Perast is very important during the siege and liberation of Herceg Novi from the Turkish reign in 1687. On that occasion the Perast families – Zmajević, Bujović, Burović, Bronza, Smekja and the others got from the Venetian Republic as reward large complexes of land on Herceg Novi Riviera, though they already kept that land as theirs. Whether they got it as gift, earned or bought with their own funds, the members of Smekja family had in the 18th century countless estates along the coast from Herceg Novi to Morinj, and also the whole of Stoliv, Lepetane, Lastva and on the territory of Tivat. Their new house in Perast is recorded as early as in 1754. Their summer residence was in Baošići; it could be that another stately house in that place was also theirs. One branch of the family had a house in Kotor. In maritime affairs the outstanding members were Vicko Smekja (died 1762) and his son Petar Smekja (1724-1767), who with his vessel „Leon Coronato” connected Venice with the Baltics. The vessel was destroyed in fire during the battle with pirates, when Vicko’s brother Krsto Smekja died. It must have been before 14 December 1748 when the Venetian doge Pietro Grimani awarded the title of count to Vicko Smekja and his legal children, as well as to the sons of Krsto Smekja and their male successors. This family, after the Zmajevićs, made the greatest contribution in furnishing and decoration of Our Lady of Škrpjela and other churches in Perast. In 1923 brothers Frano-Emil and Attilio of the deceased Petar Smekja, at the time in Zagreb, by power of Attorney, sold to certain number of inhabitants of Perast their parts of the stately mansion Smekja in Perast. Although the Smekja family started emigrating early (Venice, Zagreb), they left brilliant traces in the field of maritime trade, politics, art and social life of Perast.